

વાલી મિત્રો, પહેલાં તમે સુધરો પછી બાળકને સુધારો

ગત અઠવાડિયે એક દુઃખાનંદ અપાવે તેવા વર્તન અને વિચારો જોવા-જાણવા મળ્યા. પ્રસંગ હતો ઘાટલોડિયાની એક શાળામાં વાલીઓ સાથે ગોષ્ઠિનો. વાલીઓ સાથે લગભગ બે કલાક ગાળ્યા. વાલીઓ તેમના વિચારો, તેમની સમસ્યાઓ જણાવવા અને શક્ય ઉકેલની શોધમાં આવ્યા હતા. વાલીઓને આ રીતે એકત્ર કરવાનું માન જે તે શાળાના આચાર્યશ્રી ડોલીબેનને જાય છે. આ એ આચાર્ય છે કે જેઓને પોતાની શાળાના બાળકોની ચિંતા ઊંઘવા પણ દેતી નથી એમ કહું તો અતિશયોક્તિ નહીં ગણાય. જે તે પ્રસંગમાં આમંત્રણ આપવા આવ્યા ત્યારે તેમના દિલ અને દિમાગનો પરિચય થયો. પોતાના બાળકોની ચિંતા કરતાં વાલી કરતાં આ આચાર્યબેન વધુ ચિંતિત લાગ્યા. માત્ર ચિંતા જ નહીં, તે અંગે જરૂરી ચિંતન કરવા પણ તેઓ તૈયાર હતા. તેમના મતે વાલીઓ તો સમજતા નથી, પણ આપણે શિક્ષણના માણસોએ વાલીઓનો વાદ લીધા સિવાય બાળકોના વિકાસમાં મંડી પડવું જોઈએ. આમ છતાં વાલીનો સહકાર લેઈને કામ કરવામાં આવે તો કામમાં સરળતા આવે સાથે પરિણામલક્ષી પણ બને. આચાર્યશ્રી ડોલીબેનના વિચારો, મહેનત અને લગાવને નમસ્કાર કરવા પડે.

ઉપરોક્ત શાળામાં વાલીઓ સાથે થયેલ ચર્ચા અન્ય શાળાના વાલીઓને પણ લાગુ પડે છે. વાલીઓ સાથે રૂબરૂ મુલાકાત દરમિયાન જાણવા મળ્યું કે ઘણાં વાલીઓ પોતાના બાળકના અભ્યાસમાં શિક્ષક સાથે સહયોગ સાધતા જ નથી. અરે! ત્યાં સુધી કે, બાળકના વિકાસાર્થે વાલીને રૂબરૂ ચર્ચા કરવા શાળામાં બોલાવવામાં આવે તો વાલીઓ શાળામાં જતાં પણ નથી. ત્યારે આવા વાલીઓને કહેવાનું મન થાય કે, ભાઈઓ તમે સદ્ભાગી છો કે તમને સારી શાળા અને ડોલીબેન જેવા આચાર્ય મળ્યા હોય છે. પણ તેનો શક્ય તેટલો લાભ ઉઠાવીને તમારા બાળકનો સર્વાંગી વિકાસ કરવાનું તમને આવડતું નથી કે ફાવતું નથી. જો શાળાના પ્રિન્સિપાલ કે શિક્ષક તમારા બાળકની ચિંતા કરતા હોય તો તમારી પણ કોઈ ફરજ હોય કે નહીં? પોતાના બાળક માટે દરેક વાલીએ જાગૃત બનવું પડશે, મનન કરવું પડશે, ચોક્કસ પ્રકારના પ્રયત્નો પણ કરવા પડશે. બાળકના અભ્યાસની બધી જ જવાબદારી શાળા પર છોડવાથી નહીં ચાલે. જેમ શિક્ષકની ચોક્કસ ફરજો છે તેમ વાલીની પણ કેટલીક ફરજો છે. આ ફરજો પહેલાં અદા કરો પછી શિક્ષક કે બાળક પાસે અપેક્ષા રાખો.

ચર્ચા દરમિયાન વાલીએ રજૂ કરેલી કેટલીક સમસ્યાઓ જાણીએ. જેમકે, બાળક ટી.વી. વધુ જૂએ છે. અમારું કહ્યું માનતો નથી, ખોટું ખૂબ જ બોલે છે, પરીક્ષા નજીક આવે ત્યારે ડિપ્રેશન અનુભવે છે, અમુક વિષય સરસ આવડે છે જ્યારે અમુક વિષય આવડતા જ નથી. અમે નોકરી કરીએ છીએ એટલે પૂરતું ધ્યાન આપી શકતા નથી વગેરે. આવી અનેક સમસ્યાઓ વાલીએ રજૂ કરેલી. કેટલીક સમસ્યાનો ઉકેલ મનોવિજ્ઞાન પાસે છે તો કેટલીક સમસ્યાનો ઉકેલ વાલી પાસે છે. અહીં વાલીને પણ મારા તરફથી સમસ્યા મુજબ કેટલાક પ્રશ્નો પૂછવામાં આવ્યા. જે પ્રશ્ન પર દરેક વાલીએ વિચારવા જેવું છે. બાળક પાસે ટી.વી. જોવા પર કંટ્રોલ રખાવવા માંગતા વાલી પોતે ટી.વી. જોવા પર કંટ્રોલ રાખે છે? તેમાં પણ બહેનોએ ખાસ વિચારવાનું છે કે રાત્રીની સિરીયલ વખતે તમારું વર્તન કેવું હોય છે? બાળકને ખોટું કેમ

બોલવું પડે છે? તમારો ભય-ડર તો તેને ખોટું બોલવા નથી પ્રેરતો ને? ઉપરાંત બાળકની હાજરીમાં તમે કેટલું ખોટું બોલો છો તેનો વિચાર કરો છો ખરાં? ટેલિફોન આવે અને ઘેર નથી કે પડોશી વસ્તુ માંગે અને વસ્તુ વૂઠૂ ગઈ છે તેમ ખોટા જવાબ આપતા વાલી પાસેથી બાળક કેવું શીખશે? પરીક્ષા નજીક આવે ત્યારે ડિપ્રેશન અનુભવતા બાળકના વાલીના સૂચનો અને વર્તન કેવાં હોય છે?(વાંચવા બેસ પરીક્ષા નજીક આવી છે, કોઈ મહેમાનને તમારે ત્યાં મળવા આવવું હોય તો પરીક્ષાને કારણે મુલાકાતની ના પાડવી, કદાચ મહેમાન આવે તો પણ પરીક્ષાની જ ચર્ચા, પરીક્ષા નજીક હોય ત્યારે ઘરમાં ટી.વી.બંધ-બોલવાનું બંધ, બાળક સાથે ચર્ચા ઓછી વગેરે) બાળકોને ડિપ્રેશનમાં ઘડેલવા આટલું ઓછું છે? અમુક વિષય આવડવા કે ન આવડવા બાબતમાં વાલીને પૂછેલું કે, તમને ઓફિસના તમામ કામમાં સરખો રસ છે ? બહેનો તમામ પ્રકારની રસોઈ સારી રીતે બનાવડતા આવડે છે? કામ આવડવું કે ન આવડવું તે રસની બાબત છે. ગણિત સારું કરી શકતો ચિત્ર સારું ન પણ દોરી શકે, ગુજરાતીમાં સારું બોલી-લખી શકતો વિદ્યાર્થીને સમાજવિદ્યા ઓછું આવડતું હોય. આમ દરેક સમસ્યાના ચોક્કસ ઉપાય પણ હોય છે. માત્ર જરૂર છે ચોક્કસ ચિંતન કરવાની, યોગ્ય ઉકેલ અપનાવવાની અને ધીરજની.

વાલીઓ સાથેની ચર્ચામાં જાણવા મળ્યું કે, મોટાભાગના વાલીઓ પોતાના બાળકમાં અને શાળામાં પરિવર્તન લાવવા ઈચ્છે છે, પણ પોતાનામાં પરિવર્તન લાવવા તૈયાર નથી. ખરેખર તો શરૂઆત વાલીએ કરવી જોઈએ. બાળકતો નાનું છે, નાસમજ છે. જ્યારે શાળા અને શિક્ષકો તો પારકાં છે. જો તમે તમારા બાળક માટે સુઘરવાની શરૂઆત તમારા તરફથી નહીં કરો તો અણસમજ બાળક અને પારકી શાળા પાસે અપેક્ષા રાખશો તો તે અપેક્ષા ક્યારેય ફળીભૂત થવાની નથી. તમે બાળક કે શાળાને જેટલો સહયોગ આપશો તેટલો સહયોગ તમને મળશે. આમ પહેલાં તમે સુઘરો પછી બાળક કે શિક્ષકને સુધારો. તમારી ચિંતા અસ્તાને નથી હોતી, પણ તે ચિંતા દૂર કરવાના ઉપાયો અસ્થાને હોય છે. હા.... કેટલાક વાલી ખૂબ જ સમજું હોય છે, તેમાન ઉપાયો પણ સુચારું હોય છે. આવા વાલી પાસેથી અન્ય વાલીઓએ પ્રેરણા લેવી જોઈએ.

દરેક વાલીએ અવારનવાર શાળામાં જવું જોઈએ. શિક્ષકો સાથે હકારાત્મક વર્તન દાખવીને માર્ગદર્શન માંગવું જોઈએ. સાથે શિક્ષકોના સૂચનો પ્રેમપૂર્વક સ્વીકાર પણ કરવો જોઈએ. શિક્ષક સામે કડવા બનીને લડવાનો પ્રયત્ન ન કરો. જરૂર જણાયે તમારા બાળકની હકારાત્મક કે નકારાત્મક બાબતોથી શિક્ષકને પરિચિત કરો. યોગ્ય સૂચનો પણ કરી શકાય. બે હાથે તાળી પાડવાનો પ્રયત્ન જ સફળતા અપાવશે.

અંતે, તમે તમારી જાતને પ્રશ્ન પૂછો કે તમે સાચાં અર્થમાં વાલીની ભૂમિકા સારી રીતે ભજવો છો ? પહેલાં તમે તમારી ભૂમિકા ભજવો પછી બીજા પાસે અપેક્ષા રાખશો તો સરળતાથી અપેક્ષા પૂર્ણ થશે. શાળામાં વાલી મિટીંગમાં હાજરી આપવી એટલું જ પૂરતું નથી. મિટીંગમાં જાઓ, જૂઓ, જાણો અને પરિવર્તનની શરૂઆત તમારાથી, તમારા ઘરના વાતાવરણથી કરો.